

Gilbert Achcar: Ett år efter 7 oktober

[Ur [International Viewpoint](#), 10 oktober 2024. Artikeln publicerades ursprungligen i den egyptiska dagstidningen *Al-Ahram*. Delar av intervjun har tidigare publicerats på svenska i *Internationalen*. Översättning av kompletterande delar från engelska, Göran Källqvist.]

Den 7 oktober i år var det ett år sedan palestinierna i Gaza drabbades av det förödande krig som Israel inledde timmar efter att Hamas' Al-Aqsa-flod träffade södra Israel tidigt på morgonen den 7 oktober 2023.

12 månader senare har nästan 50.000 palestinier, främst kvinnor och barn, dödats, med många fler fortfarande kvar under de rasmassor som har samlats med varje tung israelisk räd mot Gaza.

Över 100.000 palestinier har skadats, varav många nu lider av livslånga skador som ofta är invalidiserande. Gazas sjukvårdssystem, bostäder, utbildningssystem och infrastruktur är antingen ödelagt eller svårt skadat.

Det har skett trots Hamas' anmärkningsvärt starka militära motståndskraft, och det stöd de har fått från Hizbollah i södra Libanon, vars raketer som har avlossats mot norra Israel har satt press på den israeliska militären, och trots de återkommande internationella vädjandena till Israel att avbryta sitt folkmordskrig.

Uppmuntrad av det internationella samfundets underlåtelse att stoppa Benjamin Netanyahus krig mot Gaza, och flera världshuvudstäders inte så hemliga sympati för hans krig mot Hamas, tog den israeliske premiärministern sitt angrepp mot Hamas och Hizbollah till nästa nivå med en rad mord på deras ledare, inklusive Fuad Shukur, ledare för Hizbollah i Beirut, och Israel Haniyeh, ledaren för Hamas' politiska byrå, medan han var i Teheran. Sedan kom det chockerande undanröjandet av Hizbollahs generalsekreterare Hassan Nasrallah i Beirut den 17 september.

Mordet på Hamas' och Hizbollahs ledare och många av kämparna i båda de islamistiska motståndsgруппerna är några av de större skador som har drabbat båda grupperna i och med att Israel har krossat stora delar av deras militära infrastruktur, Hamas i Gaza mer än Hizbollah i södra Libanon, åtminstone hittills.

Enligt Gilbert Achcar, en libanesisk professor i utvecklingsstudier och internationella relationer vid Skolan för orientaliska och afrikanska studier (SOAS) vid Londons universitet, ser situationen mycket svår ut för Hamas.

Palestina

”Vi kan med säkerhet säga att Hamas har krossats i Gaza, och jag tror inte att Israel kommer att låta dem återuppbygga sin apparat och hela den infrastruktur som byggts upp under decennier”, säger Gilbert Achcar. Ännu värre är att Israel inte kommer att lämna Gaza den här gången, tillägger han.

”Vi måste komma ihåg att när [den tidigare israeliska premiärministern Ariel] Sharon genomförde sitt tillbakadragande från Gaza 2005 avgick Netanyahu, som då var medlem i den israeliska regeringen, i protest. I dag är Netanyahu inställd på att stanna i Gaza, på ett eller annat sätt.”

Enligt Achcar kommer Gaza ”i bästa fall” att bli som Västbanken genom att delas upp i små townships, liknande situationen i Sydafrika under apartheidåren då den svarta afrikanska befolkningen tvingades in i särskilda begränsade stadsdelar.

”Det kommer att bli mycket värre för Gaza med tanke på dess geografiska isolering”, säger han.

Motståndet, och i synnerhet det militanta motståndet, kommer dock inte att elimineras helt. ”Det kommer att finnas kvar, men mer i form av enstaka attacker, vilket har skett på Västbanken. Det finns definitivt ingen återvändo [för Hamas] till situationen den 6 oktober 2023.”

Achcar menar att man inte får bortse från att Hamas ”förblir starkt” utanför Gaza.

”Det finns på Västbanken, i Jordanien och i flyktinglägren i Libanon”, förklarar han. Han tillägger att frågan idag inte handlar om huruvida Hamas kommer att finnas kvar eller inte, eftersom ”Hamas kommer att finnas kvar helt enkelt för att [Netanyahu] inte kan utrota det”.

Frågan är snarare vad Hamas kommer att kunna göra från och med nu.

För Achcar är det den senare frågan som är viktigast, särskilt med tanke på det faktum att ”palestinierna i Gaza mer och mer inser vidden av sitt nederlag”.

”Det här har verkligen varit ett folkmordskrig med en intensitet i förstörelsen som jag inte tror kan jämföras med något annat än Hiroshima”, säger han och syftar på USA:s atombombning av Hiroshima och Nagasaki i Japan 1945 under andra världskriget.

”Den högerextrema israeliska regeringen, som [i grund och botten] är en grupp nyfascister och nynazister, kommer säkert att driva på för en permanent återockupation av Gaza”, säger Achcar.

Han menar att det är svårt att bortse från det samförstånd som har skapats i israeliska politiska kretsar om behovet av att slåss hårt mot Hamas efter Al-Aqsa Flod-operationen.

”Jag tror att det är ganska likt hur det var i USA mot al-Qaida efter attackerna den 11 september”, menar han, och syftade på angreppet på World Trade Center i New York och Pentagon på hösten 2001.

”Det är därför jag anser att det totala bokslutet för operationen den 7 oktober är katastrofalt och att det var en enorm felbedömning”, säger Achcar, och tillägger att med den nuvarande situationen på marken i Gaza och de skador som Hamas har fått utstå kommer det att bli mycket svårt för dess ledare att tala om ”en gudomlig seger” eller något liknande den närmaste tiden.

Achcar menar att situationen är mycket svår på många sätt, inte bara på grund av den skada som Hamas och hela befolkningen i Gaza har lidit, utan också för att det inte finns något tydligt politiskt alternativ till Hamas.

”I dag finns det helt enkelt ett politiskt vakuum där”, säger han och hävdar samtidigt att den palestinska myndigheten (PA) som helhet och dess ledare Mahmoud Abbas har ”noll trovärdighet” och ”noll popularitet” i Gaza.

Enligt Achcar kunde den framstående och populära Fatah-ledaren Marwan Barghouti, som fängslats av Israel sedan 2002 och som utan tvekan var en av ledarna för den andra intifadan år 2000, ha utgjort ett politiskt alternativ till Hamas. Han tillägger dock att ”det finns inte en chans att Netanyahu kommer att släppa Barghouti”.

”Hur olyckligt och sorgligt det än må vara”, säger Achcar, ”så är detta ett mycket svårt ögonblick [för palestinierna]. Det är ett ögonblick av nederlag för den [palestinska] befrielseörelsen och ett ögonblick av seger för den sionistiska arrogansen. Så mycket måste vi inse”, säger han.

Achcar är inte villig att ta till sig argumentet att Hamas, trots alla de faktiska och långsiktiga skador som den israeliska ockupationens militära makt har åsamkat Hamas och Gaza, också har skapat en ny verklighet där den israeliska arrogansen skulle ha utsatts för en chockerande utmaning tidigt på morgonen den 7 oktober 2023. Han anser inte heller att den Palestinska myndighetens berättelse – som introducerades i samband med Osloavtalet i september 1993 – om förhandlingar och säkerhets-samordning med Israel som en väg mot en palestinsk stat, skulle ha utmanats på ett dramatiskt sätt.

Han menar att ingen behövde göra något för att visa att Osloprocessen sedan länge varit död.

”Den har varit död sedan den andra intifadan”, säger Achcar. Den förre palestinske ledaren Yasser ”Arafat hade illusionen att [säkra] en oberoende palestinsk stat [genom förhandlingar] men denna illusion dog med Arafat för 20 år sedan, i november 2004”, och tillägger att Netanyahu inte kommer att tillåta en palestinsk stat, något den israeliske premiärministern själv sagt.

Han menar också att det som Al-Aqsa-floden åstadkommit inte var att eliminera en felaktig och resultatlös process av förhandlingar och säkerhetssamarbete med Israel. Vad den gjorde, hävdar han, var att ”introducera ett mycket sämre politiskt alternativ” än det status quo som Oslo-processen skapat.

Ett år efter det att det israeliska kriget mot Gaza inleddes, i kombination med fortsatta israeliska militära operationer på Västbanken, är den palestinska befolkningen ”utspridd i vad som till och med är mindre än en bantustan” och den israeliska extremhögern ”driver på för att fördriva den palestinska befolkningen till Sinai. De skulle ha gjort det om det inte hade varit för den röda linje som den egyptiska regeringen dragit upp i frågan.”

I dag räknar han med att Netanyahus högerextrema regeringskollegor kommer att verka för att palestinierna i Gaza stannar kvar i Rafah, längst söderut på Gazaremsan och att israeliska bosättare får återta stora delar av Gaza i norr och kanske i mitten av remsan, ända fram till gränsen mot Egypten.

”Den enda ljusglimten i hela denna katastrof är att [världens] solidaritet med det palestinska [folket och den palestinska saken] har ökat, särskilt i USA”, menar Achcar. ”Detta är viktigt för framtiden. Det är viktigt att världen inser att omkring 50 000 människor, mestadels kvinnor och barn, har dödats av Israel i Gaza.”

Samtidigt tillägger han att det palestinska motståndet kräver ett nytt politiskt alternativ som skiljer sig från tidigare befrielseörelser och inte bara från Hamas.

”Det har funnits ett behov av en tredje kraft, men de nuvarande krafterna har inte tillåtit denna nya kraft att hitta sin väg”, sa han.

”Det måste erkännas att denna nya styrka inte bör vara militär”, hävdar Achcar och menar att militär styrka inte kommer att säkra palestinska mål, helt enkelt på grund av den skillnad som råder till Israels fördel. ”När din fiende är starkare, slåss inte mot honom i hans terräng utan hitta ett annat sätt att slåss mot honom”, säger Achcar.

Achcar hävdar att han inte föreslår något som den palestinska befrielsekampen inte är bekant med. ”Den första intifadan 1988 var höjden av palestinsk makt, då var det vänsterinriktade palestinska ledarskapet för upproret intelligent nog att inte använda de vapen de hade.”

”Vid den tidpunkten”, menar Achcar, ”blev israelerna tagna på sängen och det var då de beslutade att förhandla med palestinerna i Oslo, helt enkelt för att få slut på den första intifadan. I dag”, tillägger han, ”skulle palestinerna kunna dra nytta av att återfå den anda som rådde då, snarare än att försöka återuppliva den militära vägen.”

Achcar menar att det palestinska folkets icke-militära kamp skapade ett läger inom det israeliska samhället som krävde en palestinsk stat medan självmordsbombningarna å andra sidan hjälpte Sharon att föra sin extremistiska politik.

”Sharon surfade på Hamas självmordsattacker”, säger Achcar och tillägger att Sharon drev in Hamas på denna väg för att kunna driva sin egen politik.

”Idag”, säger Achcar, ”behöver palestinerna en ny strategi för sin befrielse och en ny sorts ledning som är progressiv och som sätter sig tre målsättningar.”

”Det första är att få en stor del av det israeliska samhället att bryta med den sionistiska ideologin och inriktningen. Det andra är att det nya palestinska ledarskapet behöver knyta an till medborgarrättsrörelserna i arabvärlden. Det tredje är att utvidga och befästa den internationella solidaritet som har ökat på grund av det fruktansvärda israeliska kriget mot Gaza.”

Libanon

Men vad gäller Libanon är frågan om motståndets framtid mycket mer varierad, enligt Achcar. Frågan har blivit ännu mer överhängande i och med mordet på Nasrallah.

Nasrallah och hans politiska och militära val kan inte ses i svart eller vitt, hävdar Achcar. Han medger att även om en del personer kanske tänker sig Nasrallah som en person som främjade förtrycket av det syriska folket genom att stöda den syriska presidenten Bashar al-Assads regim i Damaskus, så kan andra se honom som ”*sayyed al-mokkawama*” (motståndets ledare), som bevisligen var Israels värsta mardröm i tre decennier.

Under denna period tillfogade han den israeliska armén nederlag, och tvingade den 2000 att dra sig tillbaka från södra Libanon, som den hade ockuperat sedan den israeliska militärens dåvarande ledare Sharons invasion 1982.

”Nasrallah var [allt som nämnts ovan], han betydde olika saker för olika personer”, säger Achcar.

”För sin bas i Libanon, för sina allierade i regionen, och för [många shiamuslimer] var han förvisso *sayyed al-mokkawama*”, säger Achcar. Om man skulle undersöka reaktionen på Israels mord på Nasrallah, så skulle man upptäcka att känslan av att bli förkrossad och av förlust inte är begränsad till de som skrev under på antingen Nasrallahs bas eller hans ideologi.

Många i Libanon, säger han, tänkte på Nasrallah och kommer att fortsätta att tänka på honom som en ”stark ledare som tvingade fram den israeliska utrymningen och vågade stå upp mot Israel.”

Men han tillägger att det idag är svårt att tänka på Nasrallah utan att tänka på att han och Hizbollah,

när han blev indragen i Syrien, ”uppfattades som iranska ombud”, utan att därmed bortse från deras roll i att tvinga Israel att lämna södra Libanon.

När allt kommer omkring är den förhärskande bilden av Nasrallah bilden av en man som tvingade Israel att lämna södra Libanon, gjorde motstånd mot det israeliska angreppet 2006, och som i en solidaritetshandling med Gaza under det senaste året har tvingat ett stort antal israeler att lämna sina hem i norra Israel vid gränsen till Libanon.

”Det är därför mordet på honom är en stor seger för Israel, och det är därför många libaneser, inklusive jag, som står klart till vänster och är oense med mycket av Hizbollahs ideologi, ändå upplevde mordet på honom som verkligt sorgligt”, säger Achcar.

Han tillägger att det är svårt att tänka på vad Hizbollah har blivit, både i politiska och militära ordalag, utan att tänka på Nasrallah. Med nästan 30 år vid rodret, hävdar han, var Nasrallah den som hade gjort Hizbollah till det de har blivit. Han var enligt mångas förmenande ”den relativt sett bästa ledare Hizbollah kunde få, med tanke på att han, även om han var beredd att kämpa, var intelligent och känslig nog för att spara liv”, i synnerhet civila liv.

Achcar erinrar om den berömda intervju som Nasrallah gav efter det israeliska kriget mot Libanon i juli 2006, som inleddes efter Hizbollahs kidnappning av israeliska soldater. Nasrallah sa, att om han hade förutsett de enorma skador som Israel skulle utsätta Libanon för, så skulle hans bedömningar ha varit annorlunda.

I augusti 2006, några veckor efter krigsslutet, sa Nasrallah, att om han hade vetat att Israel skulle åsamka Libanon så oerhörda skador, så skulle han inte ha beordrat kidnappningen av två israeliska soldater vid en operation som Hizbollahsoldater genomförde under en hemlig inryckning i norra Israel.

Detta uttalande, säger Achcar, var ett budskap till det libanesiska folket, ”och Nasrallah hade modet och samvetet att yttra det.”

Även om han kanske inte var den stora strateg som en del personer tyckte att han var, så avstod han under sina år som ledare för Hizbollah från att kidnappa eller skada israeliska civila eftersom han inte ville utsätta libanesiska civila för skador från Israels sida.

”Det var en del av hans popularitet ... och det är därför hans död är en stor förlust för landet och inte bara för Hizbollah”, tillägger han.

Hans försiktiga och kalkylerade politiska insikter kanske delades av Hamas-ledaren Ismail Haniyeh ”och det var ett av skälen till varför Netanyahu beslutade att mörda dessa två ledare”, säger Achcar.

Netanyahu vill inte ha motståndsledare med politiskt förnuft och med mod och tyngd att sträva efter politiska överenskommelser.

”Netanyahu är som Sharon”, säger Achcar. Ingen av dessa två personer, tillägger han, ville eller vill ta upp kampen politiskt, och det är därför Netanyahu inte vill ha ledare som har förmåga eller avsikt att nå politiska överenskommelser i någon fråga. Han tillägger att det faktum att Haniyeh ersattes av Yehiya Sinwar, som är mycket mindre benägen än sin företrädare att överväga pragmatiska politiska kompromisser, kanske är användbart för Netanyahu under dennes pågående krig mot Hamas.

När Achcar talar om spekulationerna om Israels mord på Hashem Safieddine, en möjlig efterträdare

till Nasrallah, hävdar han att oavsett vem som ersätter Nasrallah som ledare för Hizbollah, så är det helt osannolikt att Israel inte skulle få en lättare väg framåt, eftersom det är osannolikt att någon av de möjliga efterträdarna kommer att klara av den sorts komplicerade prestationer som Nasrallah utförde, oavsett deras brister.

”Jag tror helt enkelt inte att det kommer en ny Nasrallah”, säger han. Det är delvis därför det libanesiska motståndet också behöver fundera på alternativ som är mycket mer politiska, progressiva och inkluderande, och mindre militära och sektbaserade, tillägger han.

Israel

Achcar utesluter inte israeliska förluster under den nyligen inledda markoperationen i södra Libanon, men hävdar att Netanyahu, genom sitt årslånga folkmordskrig mot Gaza och morderna på Hizbollahs och Hamas’ ledare och på befälhavare i det iranska revolutionsgardet, nu kan hävda att han har lyckats återupprätta Israels avskräckningsförmåga som äventyrades av Al-Aqsa-floden, och dessförinnan av Hizbollahs prestation när de omgrupperade i södra Libanon efter 2006.

I Netanyahus ögon, resonerar Achcar, ”är rädslan för Israel tillbaka”. Han tillägger att det nu finns oro över Israels vedergällning för de iranska missilangreppen mot israeliska mål den 1 oktober.

Ett annat uppmuntrande faktum för Netanyahu är att USA:s president Joe Biden i huvudsak har stött de israeliska krigen för att krossa Hamas och Hizbollah. ”Oavsett vad han har sagt när världen blev rasande på det senaste årets krigsfasor, så är Israels krig mot Gaza bevisligen det första gemensamma amerikanskt-israeliska kriget”, sa Achcar.

Följaktligen hävdar han att Netanyahu, som inte är säker på att den tidigare republikanske presidenten Donald Trump kommer att återkomma till Vita huset i november, inte vill ta risken att vänta på att detta amerikanska stöd upphör om det demokratiska partiets kandidat Kamal Harris vinner valet i november.

”Det gäller speciellt Netanyahus planer mot Iran. Netanyahu vill inte ställas inför en press att vara återhållsam som Harris kanske genomdriver”, säger Achcar. Han tillägger att Netanyahu kommer ihåg att den USA:s tidigare president Barack Obama ”prioriterade kärnvapenavtalet med Teheran”, mot Netanyahu starka invändningar.

Ett nytt Mellanöstern?

Oavsett vad som händer på den iranska fronten, hävdar Achcar, så kännetecknas dagens politiska landskap i Mellanöstern av att islamistiska rörelser av alla schatteringar har lidit svåra förluster. I och med dessa rörelsers reträtt, tillägger han, finns det ett politiskt tomrum som måste fyllas med en ny sorts politisk makt som skulle kunna likna det ”mycket imponerande unga civila ledarskapet” under den sudanesiska revolutionen 2019, som störtade den tidigare presidenten Omar al-Bashirs regim.

”Det är inte lätt att göra, och det kan ta lång tid innan vi når dit”, säger han.

Samtidigt drar inte Achcar slutsatsen att Mellanöstern håller på att förändras på det sätt som Netanyahu vill, alltså att motståndet mot den israeliska ockupationen besegras, eller åtminstone görs

oduglig, för gott, och där normalisering med Israel har blivit normen, oavsett vad som händer med palestiniernas sak.

Detta, säger han, är inte alls sannolikt. ”Saudierna säger nu själva att de inte kommer att normalisera med Israel innan det har tagits verkliga steg mot ett palestinskt statsstatus.”

Andra faktorer som kan förhindra uppkomsten av den sorts Mellanöstern som Netanyahu hoppas på, säger Achcar, inbegriper det folkliga stödet i regionen för det palestinska folkets rättigheter, och det ökande internationella stödet, som sannolikt inte kommer att tystas av ett begränsat israeliskt militärt tillbakadragande från Gaza.